

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir. 405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Штефан чел Марэ, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 15 decembrie 2018 cauza nr. 131/18

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale

petiționarei: XXXX

reclamatei: YYYYYY

pozițiile: Directoarei Gimnaziului ZZZZ, Direcției Generale Învățământ, Tineret și Sport Rezina, Serviciului de asistență psihopedagogică Rezina, și

au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele

I. **Obiectul plângerii**

Instigare la discriminare pe criteriu de dizabilitate în procesul educațional.

II. **Admisibilitatea obiectului plângerii**

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Legea nr.298 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din 21.12.2012.

III. **Susținerile părților**

Alegațiile petiționarei

- 3.1 Petiționara indică că fiul său cu grad sever de dizabilitate în vârstă de 10 ani care își face studiile în clasa a III în IP Gimnaziul ZZZZ, a fost tratat discriminator de către profesoara YYYYYY, care în cadrul unei adunări cu părinții a notat că acesta trebuie să-și facă studiile într-o școală specială și nu de comun cu ceilalți copii.

Susținerile reclamatei

- 3.2 Reclamata notează că este pensionară însă, din lipsă de cadre didactice a fost rugată să se angajeze în bază de contract individual de muncă pe termen determinat (01.01.2017-31.05.2018) la IP Gimnaziul ZZZZ în funcție de învățătoare a claselor primare a I și a III. Clasa a I își începea activitatea la ora 8.30 iar clasa a III la 11.05. Fiul petiționarei este elev în clasa a III, fiind încadrat în grad sever de dizabilitate (nu vorbește, nu se mișcă singur). Petiționara activează în funcția de șef al Oficiului poștal ZZZZ și începe munca de la ora 8.00 respectiv, aducea copilul la școală înainte de ora 8.00 și îl plasa în bancă. Astfel, copilul era prezent la orele pentru copii din clasa a I. Reclamata indică că nu a primit careva materiale, jucării sau metodologii de lucru cu copilul nici din partea administrației

gimnaziului și nici din partea direcției de învățământ. Astfel, pentru a asigura petrecerea orelor pentru clasa a I, reclamata era nevoită să aducă de acasă diferite jucării, materiale cu care să-l ocupe pe minor pentru a petrece orele cu copii. Mama, însă de fiecare dată nu era mulțumită de modul cum reclamata lucra cu copilul și o apostrofa. Reclamata mai notează că, în instituție există Centru specializat pentru copii cu CES și cadru didactic de sprijin, copii cu cerințe educaționale speciale în gimnaziu sunt 14 copii, iar dna lucrează cu copii după un grafic. Totodată, reclamata notează că atunci când în instituției au avut loc niște controale frontale asupra modului de lucru cu elevii cu PEI (plan educațional Individual), copilul era adus la ore doar cu grupa sa și împreună cu cadrul didactic de sprijin. După control lucrurile au revenit. La sfârșitul anului școlar părinții i-au mulțumit pentru activitate și i-au propus să continue activitatea și în următorul an de studii. Reclamata a comunicat că îi este foarte greu să muncească în condițiile create și că petiționara este foarte nemulțumită de activitatea sa.

Poziția Directoarei IP Gimnaziului ZZZZ

- 3.3 La 19.06.2018 în adresa administrației instituției de învățământ, a parvenit plângerea unui grup de părinți ai elevilor claselor a I și a III privind aplicarea violenței verbale și psihologice față de copii. La aceeași dată a fost adresat un demers către Consiliul de Etică al IP Gimnaziul ZZZZ. La 20.06.2018 a avut loc ședința Consiliului, unde s-a discutat plângerea dată și s-a luat decizia ca dna YYYYYYY să nu mai fie angajată pentru viitor în instituție. Vizavi de cadru didactic respectiv, a fost manifestată nemulțumire și în perioada vacanței de iarnă a anului 2017 unde câțiva părinți s-au plâns pe notele joase pe care le-au obținut elevii clasei a III la matematică la o probă de evaluare și lipsa informației în agende, la elevii clasei a I privind temele pentru acasă. În următorul semestru, activitatea profesoarei a fost monitorizată prin prezența la ore a părinților, alte plângeri nu au parvenit.

Poziția Serviciului de asistență psihopedagogică Rezina

- 3.4 Pe parcursul anului școlar 2017-2018 petiționara nu a depus careva plângeri în adresa Serviciului. Mai mult ca atât, în urma vizitei de monitorizare realizată împreună cu specialiștii din cadrul Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică la Centrul de Resurse pentru Educației Incluzivă din cadrul IP Gimnaziul ZZZZ încălcări nu au fost depistate. Învățătoarea a fost binevoitoare cu copiii ulterior, acceptând toate recomandările în lucru cu elevul cu dizabilități severe. La 01.09.2018 în IP Gimnaziul ZZZZ își fac studiile 6 copii cu cerințe educaționale speciale (5 cu dificultăți de învățare și 1 copil cu dizabilitate severă). La moment în instituția de învățământ activează un cadru didactic de sprijin cu normă didactică de 0,75 unități de salariu, stabilit conform normelor în vigoare. De serviciile specializate ale cadrului didactic de sprijin beneficiază toți cei 6 copii cu cerințe educaționale speciale.

Poziția Direcției Generale Învățământ, Tineret și Sport Rezina

- 3.5 Direcția informează că pe lângă Gimnaziului ZZZZ, prin decizia Consiliului raional Rezina nr. 2/24 din 24.04.2014, a fost înființat Centru de resurse pentru educația inclusivă. În incinta gimnaziului, pentru fiul petiționarei a fost instalată o bară de sprijin și a fost adaptat blocul sanitar. La formarea bugetului instituțiilor de învățământ se calculează 2% din suma transferului categorial. Din această sumă se achită cadrul didactic de sprijin și se dotează centrele de resurse cu cele necesare. În total în raion au fost înființate 7 centre de resurse pentru educația incluzivă care sunt frecventate de 11 copii cu CES. Unitatea salarială a cadrului didactic de sprijin era la tarifat pe 1,26 unități. În anul 2018-2019 numărul de elevi s-a micșorat la 6. Respectiv, conform mecanismului de determinare a normei didactice pentru cadrul de sprijin s-a redus și unitatea salarială la 0.75.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova la art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 51 alin. (1)** persoanele handicapate beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.
- 4.2 **Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criteriile presupuse; discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă; discriminare prin asociere – orice faptă de discriminare săvârșită împotriva unei persoane care, deși nu face parte dintr-o categorie de persoane identificată potrivit criteriilor stipulate de prezenta lege, este asociată cu una sau mai multe persoane aparținând unei astfel de categorii de persoane; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 8 alin. (1)** instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării: **lit. d)** prin elaborarea de materiale didactice și programe de studii; **lit. e)** prin informarea și instruirea cadrelor didactice privind aplicarea metodelor și mijloacelor de prevenire a actelor de discriminare și de sesizare a autorităților competente.
- 4.3 **Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60/2012 la art. 2** definește persoana cu dizabilități ca fiind persoane cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere/obstacole, pot îngreuna participarea ei deplină și eficientă la viața societății în condiții de egalitate cu celelalte persoane; dizabilitatea – termen generic pentru afectări/deficiențe, limitări de activitate și restricții de participare, care denotă aspectele negative ale interacțiunii dintre individ (care are o problemă de sănătate) și factorii contextuali în care se regăsește (factorii de mediu și cei personali); **art. 27 alin. (1)** persoanele cu dizabilități au acces liber la sistemul educațional de toate nivelele în condiții de egalitate cu ceilalți cetățeni; **alin. (2)** dreptul la educație nu poate fi îngreunat pe motivul dificultăților de învățare sau al altor dificultăți cauzate de anumite dizabilități; **alin. (3)** statul, prin intermediul autorităților și instituțiilor responsabile, garantează persoanelor cu dizabilități condițiile necesare pentru educație, instruire, pregătirea profesională, formarea vocațională și formarea continuă, pe tot parcursul vieții, fără discriminare și în condiții de egalitate cu ceilalți cetățeni; **alin. (4)** statul, prin intermediul Ministerului Educației și altor autorități publice centrale și locale competente, asigură accesul persoanelor cu dizabilități la educația preșcolară, școlară și extrașcolară pentru a obține studii medii generale, studii medii de specialitate și studii superioare adaptate necesităților individuale, în conformitate cu programul individual de reabilitare și incluziune socială; **alin. (6)** autoritățile publice responsabile și instituțiile de învățământ asigură: **lit. a)** adaptarea rezonabilă a condițiilor de învățare la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități; **lit. e)** condiții pentru dezvoltarea și promovarea unui sistem de învățământ incluziv; **lit. f)** crearea în instituțiile de învățământ de toate nivelele a serviciilor de suport pentru persoanele cu dizabilități și/sau dotarea acestor instituții cu echipamentul necesar pentru susținerea și favorizarea educației incluzive a persoanelor cu dizabilități.

4.4 **Codul Educației la art. 3** noțiuni principale prevede noțiunea de cadru didactic de sprijin – specialist calificat în domeniul pedagogiei, psihopedagogiei și psihopedagogiei speciale, care acordă asistență psihopedagogică copiilor cu cerințe educaționale speciale; cerințe educaționale speciale – necesități educaționale ale copilului/elevului/ studentului, care implică o școlarizare adaptată particularităților individuale sau caracteristice unei dizabilități ori tulburări de învățare, precum și o intervenție specifică prin acțiuni de reabilitare sau recuperare corespunzătoare; curriculum adaptat – curriculum la o disciplină școlară, în care se realizează corelarea cu potențialul copilului sau elevului cu cerințe educaționale speciale, finalitățile educaționale rămânând neschimbate; educație incluzivă – proces educațional care răspunde diversității copiilor și cerințelor individuale de dezvoltare și oferă oportunități și șanse egale de a beneficia de drepturile fundamentale ale omului la dezvoltare și educație de calitate în medii comune de învățare; plan educațional individualizat – instrument de organizare și realizare coordonată a procesului educațional pentru beneficiarii cu cerințe educaționale speciale; **art. 7** stabilește că educația se întemeiază pe principii fundamentale: **lit. g)** principiul incluziunii sociale; **lit. h)** principiul asigurării egalității; **Capitolul VI art. 32** învățământul pentru copiii și elevii cu cerințe educaționale speciale este parte integrantă a sistemului de învățământ și are drept scop educarea, reabilitarea și/sau recuperarea și incluziunea educațională, socială și profesională a persoanelor cu dificultăți de învățare, de comunicare și interacțiune, cu deficiențe senzoriale și fizice, emoționale și comportamentale, sociale. **art. 33 alin. (1)** învățământul pentru copiii și elevii cu cerințe educaționale speciale este gratuit, se organizează în instituțiile de învățământ general, inclusiv în instituțiile de învățământ special, sau prin învățământ la domiciliu; **alin. (2)** statul asigură integrarea în sistemul de învățământ a copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale prin: **lit. b)** înscrierea copilului sau elevului cu cerințe educaționale speciale în grupa sau clasa din instituțiile de învățământ general; **alin. (3)** statul asigură incluziunea copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale prin abordarea individualizată, determinarea formei de incluziune, examinarea și/sau reexaminarea complexă a copilului sau elevului cu cerințe educaționale speciale, realizate în baza unei metodologii aprobate de Ministerul Educației de către structuri abilitate, constituite la nivel central și local, care funcționează în modul stabilit de Guvern; **alin. (4)** determinarea formei de incluziune, evaluarea și/sau reevaluarea periodică a gradului de dezvoltare a copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale se efectuează în prezența părinților sau a altor reprezentanți legali, la solicitarea acestora; **alin. (5)** instituțiile de învățământ general în care sunt înscriși copiii sau elevii cu cerințe educaționale speciale și instituțiile de învățământ special colaborează cu instituțiile de protecție socială, alte organizații publice sau private, persoane fizice sau juridice din țară și din străinătate și beneficiază, în condițiile legii, de sprijin în organizarea învățării; **alin. (7)** în instituțiile de învățământ general activează cadre didactice de sprijin abilitate pentru incluziunea copiilor și elevilor cu cerințe educaționale speciale; **art. 135 alin. (1) lit. a)** personalul didactic, științifico-didactic, științific și de conducere are obligația să asigure calitatea procesului de învățământ prin respectarea standardelor educaționale de stat și a Curriculumului național; **lit. c)** să respecte drepturile copiilor, elevilor și studenților; **lit. d)** să creeze condiții optime pentru dezvoltarea potențialului individual al copilului, elevului și studentului; **lit. i)** personalul didactic, științifico-didactic, științific și de conducere are obligația să nu admită discriminarea sub orice formă; **alin. (6)** obligațiile cadrelor didactice și de conducere din învățământul general și profesional tehnic în raport cu elevii sunt prevăzute în Codul de etică al cadrului didactic.

4.5 **Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 nr. 523/2011 la pct. 37** prevede că pentru asigurarea accesului la educație al celor discriminați și cu nevoi speciale, este necesară crearea unui sistem de învățământ incluziv la toate nivelurile de instruire, astfel ca

aceștia să se poată încadra într-un program de educație fără discriminare și în măsură egală cu alte persoane.

- 4.6 **Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 732/2013 cu privire la Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică și a Serviciului raional/municipal de asistență psihopedagogică prevede în pct. 8** Misiunea Serviciului constă în asigurarea dreptului la educație de calitate tuturor copiilor la nivel de raion/municipiu; **pct. 27** evaluarea complexă se realizează de Serviciu în baza solicitării instituției de învățământ, printr-un demers scris, cu anexarea evaluării primare/inițiale efectuate de către comisia multidisciplinară din instituție; **pct. 29** serviciul realizează evaluarea complexă a copiilor care include: a) stabilirea particularităților individuale ale copilului: emoțional, motor, cognitiv, verbal, social etc., identificarea punctelor forte și a necesităților speciale de dezvoltare a copilului; **lit. b)** determinarea formelor de incluziune (totală, parțială, ocazională) a copilului în activitățile educaționale la nivel de clasă și instituție; cu stabilirea formelor de adaptări: de mediu, de asistență psihopedagogică și de evaluare; **lit. d)** stabilirea cerințelor educaționale speciale, a măsurilor de intervenție și serviciilor de suport pentru incluziunea educațională; **pct. 30** evaluarea psihopedagogică complexă este realizată de către psiholog, psihopedagog, logoped, kinetoterapeut din cadrul Serviciului în instituția de învățământ preșcolar, primar, secundar general și/sau la domiciliul copilului cu participarea membrilor comisiei multidisciplinare din instituția de învățământ; **pct. 31** în urma evaluării, Serviciul elaborează un raport de evaluare care conține rezumatul fiecărui tip de evaluare, cu formularea concluziilor și recomandărilor corespunzătoare, precum și concluzia generală de stabilire/nestabilire a cerințelor educaționale speciale, a măsurilor de intervenție și a serviciilor de suport pentru incluziunea educațională; **pct. 32** rezultatele evaluării complexe se pun la dispoziția instituției de învățământ în care este înscris copilul și stau la baza elaborării măsurilor de intervenție privind incluziunea educațională a copilului, a planurilor educaționale individuale și/sau de asistență. Acestea vor servi drept recomandări pentru părinți, cadre didactice și cadrele didactice de sprijin, alți specialiști care asistă copilul în procesul de incluziune educațională, inclusiv pentru Comisia pentru protecția copilului aflat în dificultate.
- 4.7 **Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 351/2012 pentru aprobarea Regulamentului privind redirecționarea resurselor financiare în cadrul reformării instituțiilor rezidențiale la pct. 50** prevede că activitatea cadrului didactic de sprijin este normată ca activitate de învățământ general reieșind din următoarele norme didactice: **lit. a)** 18 ore pentru 10 copii/elevi cu cerințe educaționale speciale în grupe de grădinițe/clase din instituții de învățământ secundar general, la același nivel de învățământ; **lit. b)** 18 ore pentru 5 copii/elevi cu dizabilități severe/asociate, integrați în grupe/clase din instituții de învățământ secundar general.
- 4.8 **Ordin al Ministerului Educației pentru aprobarea Codului de etică al cadrului didactic nr. 861 din 07.09.2015 pct. 6** în relațiile cu elevii cadrele de conducere, cadrele didactice și cadrele didactice auxiliare respectă și aplică următoarele norme de conduită: **alin. (1)** ocrotirea sănătății fizice, psihice și morale a elevilor prin: **lit. b)** neadmiterea tratamentelor și pedepselor degradante, a discriminării sub orice formă și aplicării nici unei forme de violență fizică sau psihică; **lit. c)** asigurarea protecției fiecărui elev, prin denunțarea formelor de violență fizică exercitate asupra acestora, a oricărei forme de discriminare, abuz, neglijență sau de exploatare a elevilor, copiilor; **lit. d)** neadmiterea oricăror forme de abuz emoțional; **alin. (5)** excluderea din relațiile cu elevii a oricărei forme de discriminare, asigurarea egalității de șanse și promovarea principiilor educației incluzive; **alin. (6)** respectarea demnității și recunoașterea meritului personal al fiecărui elev.
- 4.9 **Regulamentul privind activitatea cadrului didactic de sprijin din instituțiile de învățământ general aprobat la ședința Consiliului de Administrație a Direcției Generale Educație, Cultură, Tineret și Sport nr. 8/3 din 20.06.2018 la pct. 4** indică că activitatea

cadrele didactice de sprijin se realizează în conformitate cu prevederile normative stabilite pentru personalul didactic din învățământul general, într-un interval zilnic de 7 ore, respectiv 35 de ore săptămânal; **III** Instituirea postului de cadru didactic de sprijin **pct. 8** instituirea postului de cadru didactic de sprijin se face prin decizia directorului instituției de învățământ, la recomandarea Serviciului asistență psihopedagogică, în baza rezultatelor evaluării complexe a dezvoltării copilului; **pct. 9** numărul de posturi de cadru didactic de sprijin se stabilește anual, în funcție de numărul de copii/elevi cu cerințe educaționale speciale din instituție, pentru care Serviciul de asistență psihopedagogică a recomandat acest serviciu, în rezultatul evaluării complexe a dezvoltării copilului; **pct. 10** numărul de posturi de cadru didactic de sprijin, inclus în schema de încadrare a personalului instituției, se coordonează cu Serviciul de asistență psihopedagogică din cadrul Centrului psihosocio-pedagogic (Anexa nr. 1); **pct. 28** cadrul didactic de sprijin, în comun cu specialiștii care asistă copilul, elaborează și realizează planul săptămânal de asistență pentru fiecare copil, în care se indică, ziua, formele de asistență, prestatorul, și timpul desfășurării (Anexa nr. 3). Planul activităților săptămânale de asistență a copilului cu cerințe educaționale speciale se coordonează cu președintele Comisiei multidisciplinare intrașcolare; **V. Asistarea copilului cu cerințe educaționale speciale la lecții** **pct. 33** asistarea copilului de către cadrul didactic de sprijin la lecții se va realiza cu respectarea următoarelor etape: **lit. a)** analiza Planului educațional individualizat, precizarea competențelor copilului la materia de studiu; **lit. b)** cooperarea cu cadrul didactic la clasă; **lit. c)** identificarea tehnologiilor de lucru la clasă; **lit. d)** elaborarea planului de asistare (Anexa nr. 4); **lit. e)** pregătirea/elaborarea/adaptarea materialelor de învățare, pentru lucrul cu copilul; **lit. f)** asistarea propriu-zisă; **lit. g)** identificarea necesităților de suport educațional post-asistență la lecție; **h.** realizarea activităților pentru consolidarea competențelor achiziționate; **pct. 34** cadrul didactic de sprijin planifică și realizează activități post-asistență la lecție: **lit. a)** actualizarea/precizarea programelor de suport pentru copil; **lit. b)** comunicarea continuă cu învățătorul/profesorul la clasă; **lit. c)** convocarea, la necesitate, a echipei pentru elaborarea Planului educațional individualizat; **lit. d)** informarea, consilierea educațională a părinților; **lit. e)** referirea către servicii specializate; **Anexa nr. 1** norma didactică pentru cadrul didactic de sprijin în conformitate cu prevederile HG nr. 351/2012 se stabilește după cum urmează: 1 normă pentru 10 copii cu cerințe educaționale speciale (grad mediu de dizabilitate); 1 normă pentru copii cu dizabilitate accentuate/severe.

4.10 **Convenția Internațională cu privire la Drepturile Copilului la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 408 din 12.12.1990** prevede că Statele părți recunosc că pentru copiii cu dizabilități fizice și intelectuale trebuie să se asigure o viață împlinită și decentă, în condiții care să le garanteze demnitatea, să le favorizeze autonomia și să le faciliteze participarea activă la viața comunității; **pct. 2** statele părți recunosc dreptul copiilor cu dizabilități de a beneficia de îngrijiri speciale, încurajează și asigură, în măsura resurselor disponibile, la cerere, copiilor cu dizabilități care îndeplinesc condițiile prevăzute și celor care îi au în îngrijire, un ajutor adaptat situației copilului și situației părinților sau a celor cărora le este încredințat; **pct. 3** recunoscând nevoile speciale ale copiilor cu dizabilități, ajutorul acordat conform paragrafului 2 al prezentului articol va fi gratuit ori de câte ori acest lucru este posibil, ținând seama de resursele financiare ale părinților sau ale celor care îi au în îngrijire, și va fi destinat asigurării accesului efectiv al copiilor cu dizabilități la educație, activități recreative, de o manieră care să asigure deplina integrare socială și dezvoltare individuală a copiilor, inclusiv dezvoltarea lor culturală.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

5.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de instigare la discriminare pe criteriu de dizabilitate în procesul educațional.

- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin.1 și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza Dordevic c. Croația par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91-92, Timishev v. Rusia par.57) stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționara/petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu. Respectiv, pentru a institui o prezumție a instigării la discriminare, faptele invocate trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente:
- a) comportamentul prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul discriminării unei terțe persoane
 - c) pe baza unui criteriu protejat.
- 5.3 Analizând argumentele formulate de petiționară, Consiliul constată că acestea sunt suficiente pentru a institui prezumția instigării la discriminare. Consiliul a stabilit că reclamata în data de 31.05.2018, în cadrul unei adunări cu părinții elevilor clasei a III-a a abordat comportamentul inadecvat al fiului petiționarei, susținând că din cauza acestuia dumneai nu poate petrece orele de clasă cu restul elevilor. Consiliul a reținut că această atitudine a cadrului didactic constituie, în materia discriminării, conduita prin care s-a făcut presiune asupra părinților prezenți. Consiliul notează că efectul unei astfel de conduite este de a îndemna la stigmatizarea copilului vizat și la excluderea acestuia din mediul educațional comun. Consiliul menționează că efectul iminent al acestui îndemn aduce atingere dreptului la educație. Totodată, Consiliul a reținut că acțiunea cadrului didactic a fost determinată de poziția acesteia față de incluziunea școlară a elevului cu dizabilități.
- 5.4 Conform art. 15 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie instigare la discriminare revine persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. Consiliul urmează să aprecieze caracterul comportamentului deplâns din perspectiva amplitudinii acestuia într-un context anumit, efectului asupra publicului și a gradului de determinare a acestuia la acțiuni discriminatorii.
- 5.5 Consiliul a luat act de poziția scrisă a reclamatei în care descrie anumite evenimente premergătoare, care au condus la exprimarea acelei poziții, în cadrul adunării cu părinții elevilor clasei a III-a. Consiliul, sistematizând cele comunicate, reține că reclamata a fost suprasolicitată cu activități care, în mod normal, urmau a fi puse în sarcina cadrului didactic de sprijin.
- 5.6 Consiliul, analizând caracterul comportamentului cadrului didactic la adunarea cu părinții elevilor clasei a III-a, menționează că acesta îmbracă forma instigării la discriminarea copiilor cu dizabilități în mediul școlar. Consiliul este de opinia că exprimările, precum că copiii cu dizabilități severe trebuie să-și facă studiile într-o școală specială, deoarece din cauza lor nu se reușește de acordat timp suficient, aduse de către un cadru didactic în fața părinților poartă un risc sporit de a îndemna pe ultimii la acțiunii discriminatorii. Consiliul a luat act de faptul că astfel de exprimări nu au fost repetative și că reclamata nu mai activează în cadrul gimnaziului.
- 5.7 Suplimentar studiind totalitatea circumstanțelor cauzei, Consiliul observă o serie de aspecte care urmează a fi abordate. Consiliul atrage atenția managerului IP Gimnaziului ZZZZ la responsabilitatea de a monitoriza ca angajații să-și îndeplinească atribuțiile și să nu admită situații de genul celor constatate (când cadrul didactic este pus în situația de a avea grijă de copilul cu dizabilități și în afara orelor). Pentru a preveni astfel de situații este necesar de a avea cadre didactice de sprijin suficiente pentru a contribui eficient la implementarea educației incluzive. Consiliul a luat act că finanțarea cadrelor didactice de sprijin și a centrelor de resurse pentru educația incluzivă se face din fondul pentru educație incluzivă care este în volum de până la 2% din bugetul destinat instituțiilor de învățământ, format în dependență de numărul elevilor. Astfel, fondul pentru educație incluzivă în instituțiile cu un

număr mic de elevi va fi auster. Această abordare, în viziunea Consiliului, nu este una centrată pe necesitățile unui elev, particulare și specifice, pentru implementarea educației incluzive. Mecanismul de determinare a fondului pentru educația incluzivă nu trebuie să depindă de numărul general de copii din instituție, ci de numărul copiilor cu dizabilități și necesitățile reale de incluziune ale acestora.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 2 și art. 15 alin.(4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, coroborat cu pct. 61 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare din partea profesoarei pe criteriu de dizabilitate în procesul educațional.
2. Directoarea IP Gimnaziului ZZZZ va întocmi și pune în aplicare un plan de acțiuni pentru a preveni situațiile similare pe viitor.
3. Consiliul recomandă Ministerului Educației, Culturii și Cercetării să vină cu soluții corespunzătoare pentru a schimba abordarea și mecanismul de constituire a fondului pentru educația incluzivă.
4. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
5. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012 și Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru